

VREDE EN GERECHTIGHEID

Houvast in veranderende tijden

Brief van de Rooms-Katholieke bisschoppen van Nederland

Dierbare broeders en zusters in Christus,

De politieke, sociale, economische en culturele wereldorde is aan het veranderen. Meerdere landen breiden hun invloed uit over hun grenzen heen. Daarbij laten hun regeringen zich steeds minder gelegen liggen aan internationale organisaties die de macht van individuele landen beperken. Door de nadruk op het eigenbelang neemt de internationale solidariteit af. De veranderingen van de wereldorde leiden tot onrust, instabiliteit en conflicten. Ook in Nederland merken we de gevolgen daarvan, voor onze vrijheid, welvaart en veiligheid.

Te midden van alle veranderingen vinden we houvast, richting, hoop en troost in ons geloof dat oproept te bidden voor en te werken aan vrede en gerechtigheid, indachtig de eerste woorden van de Verrezen Heer: “Vrede zij u.” (Joh. 20)

Vrede en gerechtigheid zijn met elkaar verbonden. De profeet Jesaja (32,17) zegt dat vrede een vrucht is van gerechtigheid. In de brief van Jacobus (3,18) staat dat gerechtigheid een vrucht is van vrede. Waar ongerechtigheid is, kan geen vrede zijn en waar onvrede is, krijgt gerechtigheid geen kans. Vrede komt niet voort uit geweld en afschrikking, maar uit gerechtigheid. Vrede is niet alleen het afzien van geweld, maar het zoeken en behouden van verbinding. Vrede is niet de tegenstander ontwapenen en verslaan, maar uiteindelijk weer in zijn waardigheid herstellen. Vrede betekent werken aan een gezamenlijke toekomst, waarin bronnen van conflict worden weggenomen en wegen gevonden worden om conflicten op te lossen. Vrede gaat om het zoeken van het gezamenlijk goede, het ‘bonum commune’, voor de strijdende partijen en daarmee ook voor de regio en uiteindelijk voor de hele wereld.

Er kunnen zich situaties voordoen waarin gebruik van geweld ter verdediging, alleen in allerlaatste instantie, gelegitimeerd is zoals wanneer het eigen land wordt aangevallen of bij schendingen van mensenrechten. In alle gevallen dient het geweld proportioneel, doelmatig en beperkt te blijven. Coördinatie en legitimering door organisaties zoals de Verenigde Naties of de Europese Unie is daarbij nodig.

De overheid dient de menselijke waardigheid te beschermen. Menselijke waardigheid is het leidend beginsel voor het democratisch proces, waarin mensen hun meningen uitdrukken en gezagshebbers bij verkiezingen getoetst worden. Menselijke waardigheid komt naar voren in een rechtsstaat, waarin mensen objectief en onafhankelijk worden behandeld, en waarbij niet macht maar gezamenlijk opgestelde regelgeving het onderlinge samenleven bepaalt. Vanuit de overheid moet de maatschappelijke pluriformiteit die elke samenleving kenmerkt worden beschermd, waardoor minderheden zichzelf kunnen zijn en in vrede met elkaar kunnen leven. Ook dient er vrije pers en nieuwsgaring te zijn, zodat mensen zich vrij kunnen uiten en informeren.

Paus Johannes XXIII schreef in zijn encycliek 'Pacem in terris' (1963) "dat er in plaats van het criterium voor vrede dat steunt op een evenwicht van bewapening, het principe komt dat er alleen maar in wederzijds vertrouwen aan een vrede gebouwd kan worden" (61). Door diplomatie en geweldloze acties kan de waardigheid van zowel de slachtoffers als van de daders overeind blijven en zo kansen bieden aan herstel van vrede en gerechtigheid.

Paus Leo XIV pleit bij conflicten voortdurend voor ontwapening, dialoog en bekering van harten. In zijn vredesgebed, vaak gericht aan Maria Koningin van de Vrede, roept hij op tot 'ongewapende en ontwapenende vrede': "Ons gebed voor vrede gaat onverminderd door, in het bijzonder door het gezamenlijk bidden van de heilige rozenkrans. En uit deze voorbede van het hart komen vele gebaren van evangelische naastenliefde, concrete nabijheid en solidariteit voort" (Angelustoespraak 26 oktober 2025). De paus benadrukt in zijn boodschap voor Wereldvrededag 2026 dat het noodzakelijk is "ieder geestelijk, cultureel en politiek initiatief dat de hoop op vrede levend houdt, te motiveren en te ondersteunen". In zijn gebed voor de maand maart 2026 gaat de paus daar op verder: "Ontwapen onze harten van haat, wrok en onverschilligheid, opdat wij instrumenten van verzoening mogen worden."

Wij zijn geroepen bij te dragen aan het welzijn van anderen, en daarmee aan hun veiligheid. Er is een breed gedragen Europees perspectief op veiligheid nodig dat gebaseerd is op vrede waarin menselijke waardigheid, territoriale integriteit, nationale soevereiniteit en internationale solidariteit de leidende waarden zijn. Binnen de organisaties van het maatschappelijk middenveld, waartoe ook onze Kerk behoort, moeten we het gesprek voeren over hoe we als gehele samenleving weerbaarder kunnen zijn.

Paus Leo XIV benadrukt steeds dat ware veiligheid niet voortkomt uit controle gevoed door angst, maar uit vertrouwen, gerechtigheid en solidariteit tussen volkeren. In navolging van zijn voorganger paus Franciscus ziet de paus gelovigen van verschillende tradities en alle mensen van goede wil als broeders en zusters die zich gezamenlijk inzetten voor vrede en gerechtigheid. Daardoor ontstaat er een wereldwijde, grensoverstijgende en mensenverbindende smeekbede voor vrede en gerechtigheid.

In zijn gebed voor de maand maart van 2026 bidt de paus: "Moge elk vriendelijk woord, elk gebaar van verzoening en elke keuze voor dialoog zaadjes zijn voor een nieuwe wereld."

Samen met u sluiten wij ons van harte aan bij het vredesgebed van de paus. Zijn oproep te bidden voor en te blijven werken aan vrede en gerechtigheid is een houvast in veranderende tijden. Nu wij onderweg zijn naar Pinksteren, moge de Heilige Geest ons die vrede schenken.

Baarn, tweede week van Pasen, 15 april 2026

De Rooms-Katholieke bisschoppen van Nederland